

mehed weel tül aega ja pidiwad labfudes ifeenejele tunnistama, et neil kogunift wõimalif ei olnud kabie arulift teerada ühendada; ommetegi peame neile kiituseks nimetama, et waidlemine nende sõbrust ei saanud kahandama, kuda mõnekorra hõlpsalt seda wõib sündida.

Peeter Wõistand oli üks mees, kes midagi asja poolikule ei jätanud, mis tema korra ettewõtnud; teiste wastapanemine oli üks taht, kus peal tema nuga isa terawamaks läks, et kõik talistuse kõied eest kaitki leikas. Nõnda hakkas ta kõhe esimestel pääwadel pärast Mikhliga nõupidamist teist peremehe kooli asja parandamise peale walmistama, nõnda et kolm, neli nädalat hiljemine suurem osa neist temaga ühes ikkes wedas. Iga nõukas peremees pidi aastas kaks rubla koolmeistri palka maksuma, olgu temal lapsi koolis ehk olemata. Kui 25 talust, mis wallas olid, ehk wiis warjuse pärast nimetud maksu ei jõuaks tasuda, lubasiwad Wõistand ja Põllupay — kumbki wiis rubla aastas nii laua lisaks peale maksta, kui need wiis talu aega mõõda oma kohut ise jõuaksiwad täita. Wiiekümne rubla eest lootsid endale mehed koolmeistrit saada, kes Mikhli kuu esimesest pääwast — suurte pühade aeg maha arwatud — kuni Mai kuu lõpuni lapsi pidi koelutama, nõnda et aga kolm suwe kuud, kõige kiiremal töö ajal kool puhtama jääb. Kirikuõpetaja ja mõisawanemad oliwad selle nõuga wäga rahul, ja lubas esmine omalt poolt hoolt kanda, niisugust osawat meest koolmeistri ammetisse panna, kes koolilastele täieliku õpetust jõuaks anda, et nemad jumalikus ja ilmlikus tarkuses pääw pääwalt tugewamaks kaswaksid. — Kirikuõpetajale tegi iseäranis rõõmu, kui selle peale mõttes, et ehk mõned teised wallad seda asja endale eeskujuks wõttaksiwad ja selle järel hakkaksiwad tegema. Tännini on meie rahwal sest kõige suuremat puudust olnud, et pisemat õpwerdamist igal pool raskest arwati, mis kõikide kasuks pidi tulema. Ja ommetegi ei wõi ükski asi parema korrale minna, kus ihuus ja südame kitsus muud maksu oma peale ei taha wõtta, kui iseennese heaks, sest iga niisugune

mõttes: mis mul teistega tegemist?! Kõikide kasu päädmine tunnistab awalikult wenna armastust ja teeb ristiusku meie sees ja meie tegudes elawaks. Iseene armastus selle wasta jahutab meid jae purifitse ja jõuab meid ristilugudusest wälja.

Keisuse-kuu lõpul tuli Hansu käest teine kiri, mis Peeterburi oli kirjutatud, kus sees ta kodurahwale teada andis, et tema gardiwäe Semenowi rügementi teenistusse oli pandud, mis oma alalist forteri Peeterburi linnas peab. „Kõigest südamest peon ma“ — kirjutas Hans — „Jumalale tänu andma, kes minu elufäält seie saadil nii heldest edasi aitanud, Tema arm saab wiistil kaa edespäi minu eest hoolt kandma, kui ma oma kohust Tema ja inimeste wastu täielikult püüan täita. Mul ei ole mingist asjast puudus, iga pääw kõht täis ja ilus elatuba, kus sees inimene luusti pärast wõib elada.“ Kirja lõpetusel seisid need sõnad, mis Elis südant mõne tolli kõrgemale tõstis: „Et teie kõik terwisel olete, loodan ja soowin ma; kirjutage ommetegi, mis Elis teeb? Ega ta enam sellepärast minu peale wihane ole, et ma tema labket kingitust wasta ei wõtnud? Ma palun tuhat korda andeks, aga uskuge: mina ei tohtinud teist teha, muidu oleks südame tunnistus mind hulla mõistnud. Rõõmus oleks mul kuulda, et teie kellegi südames wihastamist minu wasta ei idaneks? Palju tuhat terwist Elsele, teile ja kõige tutawatele. Pidage niisama labkelt mind meeles, kui mul teie mälestus igal tunnil südames elab, et ükski wägi seda sealt ei jõuaks kustutada.“ Ühe ise lehele peal seisid tema Benekele adres, kuda kirja peale pidid lastma panna, kui temale tahisid kirjutada.

Ütleksin ma siin, Elis oli kümme ja kakskümmend korda Hansu kirja lugenud, siis räägitsin ma walet; tema oli nii sagedast lugenud et kirja otsast otsani sõna sõnalt peast mõistis, siiski ei wõsinud temal lugemise himu. Sest et ta natuke kirjutada oskas, oleks ta küll mõinud mõne sõna oma käega kirjutada, aga tütarlapse häbelik wiis seisid selle wasta, mispärast isa läbi lastis kirjutada, kuda